

Schilderachtig Zeelst · een wandeling door Zeelst

Startpunt

museum 't Oude Slot. Knooppunt 10 van het wandelrouten netwerk.

Openingstijden museum: woensdag t/m zondag van 13.00 tot 17.00 uur.

Zeelst

Tot 1921 was Zeelst (in het dialect: Zilst) een zelfstandige gemeente in Noord-Brabant.

Plaatsen met een eenlettergrepige naam worden vaak als erg oud verondersteld.

Voor Zeelst denkt men aan de Karolingische tijd, de tijd van Karel de Grote ca. 750 na Chr.

Sinds 1921 hoort Zeelst bij Veldhoven, maar tijdens de wandeling is de sfeer van het oorspronkelijke Zeelst duidelijk voelbaar.

1. Museum 't Oude Slot	14. Binnenweg 9
2. Villa Het Slot	15. Binnenweg 1
3. Hoek Vijverstraat / Kruisstraat	16. Postkantoor familie Govers
4. Hoek Kruisstraat / Heuvel	17. Sint Willibrorduskerk
5. Heuvel	18. Voormalig gemeentehuis Zeelst
6. Sigarenfabriek Karel de Stoute	19. Sigarenfabriek Duc George
7. Woningbouwvereniging St. Lucia	20. Voormalige pastorie
8. Citycentrum	21. Mariakapel
9. Burgemeester Elsenpark	22. Grote lindeboom
10. Hoek Polkestraat / Hagendorensesweg	23. Klooster zusters van Schijndel
11. Hoek Hagendorensesweg / Kapelstraat	24. Villa's van de familie Bazelmans
12. Het Trapjeshuis	25. Kamp Zeelst
13. Hoek Molenstraat / Hoogstraat	26. Langgevelboerderij

1. Museum 't Oude Slot

Het Museum 't Oude Slot is gebouwd op de fundamenteën van het slot van de Heren van Zeelst. Rond 1800 is de huidige boerderij gebouwd. Op het terrein van 't Oude Slot treft u het bakhuis aan waar de slotbewoners hun brood bakten en ook de waterput is een van de zichtbare herinneringen aan het Oude Slot. In het museum bevindt zich de collectie Maas-Rooijakkers, een verzameling van gebruiks- en godsdienstige voorwerpen en volksprenten. Een gedeelte van de grafsteen van de eerste heer van Zeelst, Francois Schotelmans, rust na vele omzwervingen in Museum 't Oude Slot. Het opschrift luidt: HIER LEET BEGUE JOENCKHEER FRANSCHOYS SCHATELMAS IN SIJNE THIET HEER TOT ZEELST STERF A 1561 D 9 NOVEMBER

2. Kruisstraat 23 • villa Het Slot

Een markante villa in landhuisstijl uit 1928, genaamd 'Het Slot'. De bouwstijl is verwant aan de Amsterdamse School (ca. 1910-1940): een hoog steil dak, de toepassing van baksteen met natuurstenen onderdelen en vormen en veel glas-in-lood ramen. Midden boven de toegangsdeur staat de inscriptie PAX INGREDIENTIBUS (vrede aan degenen die hier binnentreden). De villa is een Rijksmonument. Naast de villa loopt een pad wat eertijds bekend was als de Bogaersstraat.

3. Hoek Vijverstraat / Kruisstraat

Op de hoek van de Vijverstraat lagen tot na WOII de bleken van de linnenweverijen. Het mooie pand op Kruisstraat 5 met de uitstraling van een patricierswoning heeft een bijzondere, later aangebrachte, terracotta sierrand op het dak en is in 1875 gebouwd door Jan Habraken, destijds linnenfabrikant en burgemeester van Zeelst.

4. Hoek Kruisstraat / Heuvel

Op de hoek Kruisstraat/Heuvel stond in 1832 (tot in de 80er jaren van de vorige eeuw) het enige huis in Zeelst van buitenklasse. Het was van Gerardus de Wit, eerste burgemeester van Zeelst in 1811. Gerardus was ook linnenreder en stond mede aan de basis van weverij Habraken - de Wit, die heeft bestaan tot 1967. Het linnen werd op een natuurlijke wijze gebleekt op de bleekweide gelegen aan de hoek Vijverstraat/Kruisstraat.

5. Heuvel

Sinds jaar en dag is de Heuvel het uitgaanscentrum van Zeelst met cafés en restaurantjes. In het midden van het plein staat de kiosk die in 1951 de oude heeft vervangen. De kiosk is gebouwd door en eigendom van de plaatselijke harmonie L'Union Fraternelle. Links op de Heuvel (naast het braakliggend perceel) ziet u nog een klein stukje van de brouwerij van Helmus Bazelmans.

6. Heuvelstraat 3 • Sigarenfabriek Karel de Stoute

In het witte winkelpand was in de 20e eeuw lange tijd een sigarenfabriek gevestigd. De naam bovenaan de gevel is nog juist zichtbaar: SIGARENFABRIEK KAREL DE STOUTE. Ertegenover was vroeger de Boerenbond waar iedere vrijdagmorgen de eiermijn was.

7. Heuvelstraat • St. Lucia

Links zien we de huizen van woningbouwvereniging St. Lucia, opgericht in 1921 om te voorzien in de behoefte aan huizen voor de arbeiders. Samen met woningbouwvereniging de Goede Woning in Veldhoven is St. Lucia de voorloper van woningcorporatie Aert Swaens, nu beheerder van zo'n 4.000 woningen in Veldhoven en Waalre.

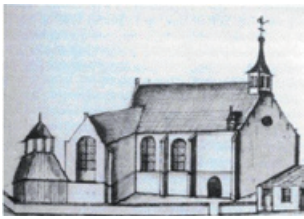
8. Citycentrum

Op het einde van de Heuvelstraat, precies tussen Citycentrum en politiebureau, waren op 17 september 1944 15 doden te betreuren bij een bombardement door de Amerikanen. Het bombardement vond plaats tijdens de operatie Market Garden, de opmars van de geallieerden richting Nijmegen en Arnhem. Tengevolge van het bombardement, bedoeld voor vliegveld Welschap, vielen ook in de Heuvelstraat 4 slachtoffers. Op het einde van de Heuvelstraat gaan we linksaf over het voetpad naast de Heemweg. Dit voetpad was vroeger de Polkestraat. Daniel de Brouwer, stichter van huize Padua in Boekel in de 1e helft van de 18e eeuw, is in de Polkestraat begonnen met een 'klooster' voor hem en zijn 2 medebroeders.

9. Burgemeester Elsenpark

Aan de achterzijde van de City Passage komen we voorbij een Merovingisch grafveld (600-700 na Chr). Dit grafveld kunnen we zien in samenhang met de schenking van Gulint aan de abdij van Lorsch omstreeks het jaar 770: 13 hoeven in Martfelde met een kerk, waarvan twee hoeven bij de kerk. Omstreeks 1300 behoorde de cijns hiervan toe aan het domcapittel van Luik. De cijns (een oude belastingvorm: een soort grondrente) van Meerveldhoven, Zeelst en Zesgehuchten moest in Zeelst worden betaald op de feestdag van St. Maarten, 11 november.

10. Hoek Polkestraat / Hagendoreneweg

In een plantsoentje aan de linkerkant vindt u de met stenen aangegeven contouren van een kerkje uit de 16e eeuw. Na de vrede van Munster in 1648 werd de kerk niet meer gebruikt en raakte in verval. In 1796 kregen de parochianen de kerk met een bijstaand luidhuis waar de klok in hing, weer terug van de protestanten. De kerk werd hersteld, maar tijdens een storm in 1800 stort de kerk in. De nieuwe kerk uit 1803 blijft maar zo'n 150 jaar overeind, want in 1953 wordt de nu in gebruik zijnde kerk gebouwd met een Mariakapel ernaast.

11. Hoek Hagendoreneweg / Kapelstraat

Op de Hagendoreneweg lopend zien we links, achter de bossage, een klein wat lager liggend parkeerterreintje. Op de kadastrale kaart van 1832 staat hier een kleine poel ingetekend. Uit overlevering weten we dat hier een echelkuil is geweest. Tot eind 19e eeuw werden echels (bloedzuigers) gebruikt om mensen te genezen met aderlatingen. Het woord echel kennen we nog uit het spreekwoord "zuipen als een echel".

12. Het Trapjeshuis

Op de hoek van de Kapelstraat-Noord staat het Trapjeshuis (1750), lange tijd bewoond door molenaarsfamilies. De bijgebouwen zijn van recente datum. In 1964 is het pand gekocht door de gemeente. Afbraak dreigde, maar Piet Rombouts wist de gemeente zover te krijgen dat hij het voor eigen rekening mocht restaureren. Dit heeft hij gedaan van 1967-1970 en vervolgens pacht hij het pand van de gemeente. Helaas is het Trapjeshuis niet te bezichtigen.

13a. Hoek Molenstraat / Hoogstraat - 13b. Hoek Molenstraat / Korteweg

In 1379 is in de Bossche protocollen al sprake van de Prinsenmolen (13a). De molen was van de heren van Cranendonck, en is later overgegaan naar de Oranjes, vandaar de naam. In 1888 werd de molen verkocht en verplaatst naar Mierlo-Hout, waar hij tot 1937 dienst heeft gedaan. De Zilster molen (13b) werd in 1858 gebouwd door mulder Der Kinderen uit Geffen en is vanaf 1912 in het bezit van de familie Kerkhofs. Het is een ronde stenen belt-molen. Het interieur van de molen is nog in de oorspronkelijke staat.

14. Binnenweg 9

Een mooi pand met een zekere grandeur op een opvallende plek: gepleisterde onderlagen, steenmozaïek en enkele horizontale sierbanden boven de ramen. De voordeur heeft een naar voren springende ingang. Toon Janssens had er een café aan huis genaamd 'In den Engel', dat een rol speelde bij de oprichting van de Zeelster harmonie L'Union Fraternelle in 1870.

15. Binnenweg 1

Huize Selstadium, wat zoiets als 'woonstede in Zeelst' betekent, is ook een Rijksmonument. De burgemeesterswoning stamt uit 1894 en werd gebouwd door Antonius Janssens (de zoon van Toon), burgemeester van Zeelst van 1892-1915.

16. Broekweg • postkantoor familie Govers

Vooran op Broekweg 230 zien we het oude postkantoor van Zeelst, dat beheerd werd door de familie Govers. Een van de zoons was jarenlang wethouder van de gemeente Veldhoven. Modeontwerper Frank Govers heeft hier zijn roots, net zoals accountantskantoor Govers uit Eindhoven. De familie Govers wordt ook de eigenaar van steenfabriek 'de Koraal' die in de jaren 60 verkocht wordt aan de gemeente Eindhoven. De naam Broekweg is vernoemd naar 'het Broek' aan de overzijde van nu de Provincialeweg, waar Zeelst tot 1850 gemeenschappelijke broekgronden (laaggelegen gronden) had met Veldhoven-Meerveldhoven en Gestel.

17. Sint Willibrorduskerk

De neogotische kerk, naar een ontwerp van architect Carl Weber, werd in 1873 in gebruik genomen. De toren werd in 1895 afgebroken en in 1907 weer opgebouwd. In 1952 werden de zijbeuken van de kerk vergroot. Carl Weber was de architect van vele andere kerken in Brabant (o.a. Best, Nuenen, Bergeijk 't Loo en Valkenswaard) en van koepelkerken in Lierop, Vught, Uden en Geldrop. In de kerk van Zeelst hangt een Rijksmonument, een klok uit 1551 van de Mechelse klokkengieter Peter van de Gheijn. Bij recente verbouwingswerkzaamheden is bij het opknappen van de kruiswegstaties de signering ontdekt van de Antwerpse beeldhouwer Frans de Vriendt anno 1873.

18. Voormalig gemeentehuis Zeelst

Naast de kerk, nu parkeerterrein, stond het voormalig gemeentehuis, met brandspuit-huisje en gevang. In 1844 gebouwd samen met een school. Vanwege de groei van de school verliet de gemeente dit pand in 1874 en werd het huis tegenover de school ingericht als gemeentehuis. Het gemeentehuis blijft dan op deze plek tot aan de opheffing van de gemeente Zeelst in 1921. Het mooie gebouw wordt in 1955 gesloopt.

19. Blaarthemseweg 6 • sigarenfabriek Duc George

Het wat naar achter gelegen gebouw aan de overkant tegenover de kerk was de sigarenfabriek 'Duc George' van Henri Bazelmans. Rond 1898 begon Bazelmans er een boterfabriekje, maar dat ging niet lang goed. (Even verderop begonnen snel daarna de gezamenlijke boeren van Zeelst, onder aanvoering van de burgemeester, ook een boterfabriekje. Ook zonder veel succes.) Toen in de jaren '30 de sigarenfabriek 'Duc George' naar de Broekweg verhuisde, werd in dit pand de tabaksdrogerij gevestigd en een voorziening voor het poeieren van sigaren, 'Matvaal'. Dit bedrijfje werd in 1940 opgezet door Isaac Knöller, een gevluchte Jood van Duitse afkomst. Hij moet echter weer vluchten en komt in Israel terecht, waar hij in 1948 tijdens het eerste Israëliisch-Palestijnse conflict sneuvelt.

20. Blaarthemseweg • voormalige pastorie

Het witte gebouw aan de Blaarthemseweg is de voormalige pastorie, evenals de kerk, van architect Carl Weber, en opgebouwd van sloopmaterialen van de oude kerk. In het interieur van de pastorie is dat goed te zien en wij bejveren ons ervoor dat die oude materialen niet verloren gaan. Tussen kerk en pastorie zien we een Heilig Hart beeld van de Wageningse beeldhouwer Falize, een geschenk van de parochianen aan pastoor Kluijtmans in 1926 bij gelegenheid van zijn 40-jarig priesterschap. Ook in 1926 werd het orgel in de kerk gebouwd door de vermaarde Weerter orgelbouwers Vermeulen. Kenners vinden het tot op de dag van vandaag een uitstekend pneumatisch orgel, qua klank meer een Mozart dan een Bach-orgel.

21. Mariakapel

Het Mariabeeldje in het kapelletje aan de achterkant van de kerk is afkomstig van de voor-gevel van het klooster ernaast. Het beeld was een geschenk van de Zeelster bevolking aan de zusters van het klooster bij gelegenheid van hun 25-jarig jubileum in Zeelst in 1919. Maria, de Zoete Moeder van den Bosch, was de patrones van het Liefdeshuis, zoals een klooster destijds genaamd werd. Bij de sloop van het klooster in 1990 werd het beeld door pastor De Kort van het klooster gehaald en in het kapelletje geplaatst.

22. Grote lindeboom

De boom werd in 1898 geplant bij gelegenheid van de kroning van koningin Wilhelmina. De kroning vond plaats in augustus, maar de boom werd al begin mei geplant vanwege betere groeiomstandigheden. Pastoor Mommersteeg heeft bij het planten een oorkonde bij de wortels gelegd. In 1998 deed ook pastor de Kort dat. In 1948 is in Zeelst ook een Julianaboom geplant, waarvan alleen een oorkonde is bewaard; we weten niet waar de boom is gebleven.

23. Blaarthemseweg • klooster zusters van Schijndel

Waar nu huize Sele is gevestigd, was voorheen vanaf 1895 het klooster, meisjesschool en bejaardentehuis van de zusters van Schijndel. De grond ervoor werd door de gezusters de Wit aan de parochie geschonken. Tot 1800 stond er de schuurkerk van Zeelst. Tegenover huize Sele staat het Patronaat. Het huidige gebouw kende van 1933 tot 1944 een fraaie voorganger naar een ontwerp van architect J. Vervest. In de oorlog hadden de Duitsers het Patronaat in gebruik als werkplaats. Begin september 1944, vlak voor de aftocht, werd het Patronaat opgeblazen.

24. Blaarthemseweg • villa's familie Bazelmans

Het fraaie witte huis aan de linkerkant van omstreeks 1925 was van de weduwe Henri Bazelmans - Bucas. Nadien werd het bewoond door de familie Koppens. Uit dezelfde tijd is villa 't Jekt, nu rijksmonument, gebouwd door haar zoon Frans Bazelmans. Er tegenover staat de villa van Jan Bazelmans, een andere zoon. Het pand is nu in gebruik door Severinus. Helaas verdwenen is het pand van het hoofd der school J. Wilbers, genaamd 'Rozenhof'.

25. Borghoutskamp • Kamp Zeelst

Via het Jikteind, en (linksaf) de Biezenkuilen komen we in het Borghoutspark uit. Het voormalige kamp, dat vanuit de lucht op een woonwijk moest lijken, is in de oorlog door de Duitsers gebouwd voor op vliegveld Welschap gelegerde officieren en nog grotendeels in de oorspronkelijke staat. Na de oorlog werd het een Engels kamp, voor Engelse officieren gelegerd op Welschap. Begin jaren 80 kwam het complex leeg te staan en werden kavels bij inschrijving verkocht. Deze mooie woonwijk is een van de twee nog aanwezige aandenkens uit de oorlogsjaren in Veldhoven. Het andere is het kanon op de brink in Zand Oerle. De naam Borghoutspark is ontleend aan de familienaam van de verzetstrijder Peter Zuid (1910-1966). Zijn werkelijke naam was Johannes Borghouts. Een replica van zijn borstbeeld siert het Borghoutspark.

26. Kruisstraat 47 • langgevelboerderij

Via Biezenkuilen en Kruisstraat lopen we terug naar Museum 't Oude Slot. Op Kruisstraat 47 passeren we een langgevelboerderij uit 1847, een prachtige vertegenwoordiger uit vroegere tijden. De boerderij werd gebouwd door Wilhelmus Keijzers (1779-1862), die voordien ook de boerderij 't Oude Slot bezat. Dochter Anna Maria trouwt in 1854 met Josephus Schutjes. De familie Schutjes zal er 4 generaties lang wonen, tot in de 60er jaren van de vorige eeuw.

